

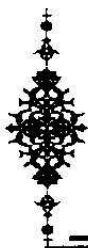
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شهر اسلامی

نویسنده: مهندس نیما نیازمن

انتشارات رسانه تخصصی/۱۳۹۷

سرشناسه	: نیازمند، نیما، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: شهر اسلامی / نویسنده نیما نیازمند.
مشخصات نشر	: تهران : انتشارات رسانه تخصصی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک	: 978-600-293-347-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: شهرسازی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: City planning -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: معماری اسلامی
موضوع	: Islamic architecture
رده بندی سنگره	: ۱۳۹۶ ش ۹/ن ۲۳۲/۸۲۲ BP
رده بندی دی‌ری	: ۲۹۷/۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۷۶۹۳۶

- نشانی : تهران، میدان فردوسی، خیابان انقلاب، خیابان کندوان، پلاک ۸، طبقه همکف
- تلفن : ۶۶۷۳۷۱۳۳ - ۶۶۷۳۳۳۲ - ۶۶۷۳۰۱۱۰۹

شهر اسلامی

- نویسنده : مهندس نیما نیازمند
- شابک : ۲۹۳-۶۰۰-۲۹۳-۳۴۷-۸
- نوبت چاپ : اول / ۱۳۹۷
- شمارگان : ۱۰۰۰
- قیمت : ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۸	پیشگفتار
۱۲	مقدمه
۱۴	نقش تمدن اسلامی در شکل شهرها
۱۷	فضای اصلی شهری اسلامی
۱۹	انواع رویکردها در نسبت اسلام با شهر اسلامی
۱۹	رویکرد تاریخی و تمدنی، آثار و مفاخر گذشته به شهر اسلامی
۱۹	رویکرد امروزی به شهر اسلامی
۲۰	مبانی نظری موافقان و مخالفان شهر اسلامی
۲۵	مروری بر مفاهیم و ارزش های انسان شناختی
۲۵	بررسی اصول مطرح شده نظریه پردازان از شهر اسلامی
۲۹	زیر بنای مفهومی انسان و آستانه حیات و نیازهای وی
۳۰	صفات شهر اسلامی
۳۲	صفات فعل الهی
۳۳	صفات فعل انسان
۳۴	ارتباطات انسان با هستی

۳۵	 ارکان شهر
۳۵	 بارزه های اصلی شهر ایده آل اسلام در کلام الهی
۳۸	 تعابیر رایج در اسلام در مورد شهر
۳۹	 واژه های قرآنی مرتبط با شهر
۴۷	 فقه در شهر اسلامی
۴۷	 فقه معماری و شهرسازی
۴۹	 فقه پیویای شیعه و شمرسان
۵۰	 موضوعات اصلی و روش بهره گیری از متون
۵۲	 مسجد در فقه و معماری اسلامی
۵۲	 مطلوبیت کثرت مسجد
۵۳	 حرمت مسجد
۵۴	 زنده بمانی در قوطی‌هایی به نام آپارتمان
۵۶	 نظر نامساعد دین درباره منازل بلند مرتبه در شهر اسلامی
۵۹	 شهر اسلامی در سایه عمل به آموزه‌های دینی
۶۲	 انواع شهر اسلامی
۶۷	 انواع چهارگانه شهر اسلامی
۶۹	 شهر مسلمانان یا شهر اقوام اسلامی شهر ایرانی-اسلامی، هندی اسلامی
۷۰	 نمونه هایی از شهرهای اسلامی در ایرانی
۷۵	 شهر آرمانی اسلام
۷۵	 اجمالی در باب شهر آرمانی
۷۹	 در ظهور شهر آرمانی اسلام
۸۰	 اولین رکن شهر آرمانی اسلامی

۸۱	رکن دوم شهر آرمانی اسلامی
۸۱	رکن سوم شهر آرمانی اسلامی
۸۱	الگوی شهر آرمانی اسلام
۸۲	اهمیت الگو
۸۵	الگوی اصیل قرآنی شهر آرمانی اسلام
۸۷	اصول و راهبردهای طراحی و برنامه‌ریزی و مدیریت شهر اسلامی
۸۷	چشم انداز شهر آرمانی اسلام
۹۱	شاخص سازی در راستای شهر اسلامی
۹۱	شاخص
۹۱	انواع شاخص ها
۹۲	شرایط شاخص سازی در راستای شهر اسلامی
۹۵	اصل مسجدمحوری (ارتباط انسان با خدا)
۱۰۱	جایگاه مسجد در سیمای شهر
۱۰۳	مساجد معاصر و نقش آن‌ها در سیمای شهر
۱۰۵	اصل درو نگرایی (ارتباط انسان با خود)
۱۰۸	اصل محله محوری (ارتباط انسان با جامعه)
۱۱۳	اصل طبیعت گرایی (ارتباط انسان با جهان هستی)
۱۱۵	ابعاد و معیارهای شاخص های تحقق اصل طبیعت گرایی در شهر اسلامی
۱۱۸	انواع بناها و عناصر الحاقی معماری در شهر اسلامی
۱۱۸	روشهای ساخت و تزئین شهر های اسلامی
۱۲۱	مصالح ساختمانی
۱۲۳	انواع بناهای شهر اسلامی و در راس آن مسجد
۱۲۳	بررسی جایگاه کلیدی مسجد در شهر اسلامی

۱۲۴	 معماری مسجد
۱۲۶	 تغییرات در پوشش ها و پایه ها و دیوارهای مسجد
۱۲۷	 جایگاه چهار طاقی در بناهای مذهبی پس از اسلام
۱۲۹	 انگاره چهار گانگی در ایران پیش از اسلام
۱۳۰	 چهار طاقی و مهرابه ها
۱۳۰	 چهار طاقی در دوره هخامنشیان
۱۳۱	 چهار طاقی در دوره ساسانیان
۱۳۱	 مشخصات و ویژگی های معماری چهارطاقی
۱۳۲	 علل تداوم کاربرد چهارطاقی گنبددار در مساجد
۱۳۵	 تزئینات و هنر در مسجد

۱۳۶	 المان های مسجد
۱۳۷	 محراب
۱۴۰	 مناره
۱۴۱	 گنبد
۱۴۷	 ایوان
۱۴۸	 منبر و مقصوره
۱۴۸	 شبستان

۱۴۹	 بناهای رایج در شهر اسلامی
۱۴۹	 کامل بودن شهرهای دوره اسلامی
۱۵۲	 مدرسه
۱۵۲	 سردابه
۱۵۳	 حرم ها و آرامگاه ها
۱۵۴	 آرامگاه سعدی در شیراز
۱۵۴	 کاخ ها
۱۵۶	 کاروانسراها
۱۵۷	 حمام ها

۱۵۸	قلعه‌ها
۱۵۹	آب انبارها
۱۵۹	بازارها
۱۶۰	عناصر الحاقی معماری اسلامی
۱۶۱	بادگیر
۱۶۲	بادخان
۱۶۳	منابع و مآخذ

پیشگفتار

اگر بخواهیم رسالت تاریخی و جهانی انقلاب اسلامی در حوزه شهرسازی اسلامی و حرکت در جهت تمدن سازی اسلامی که غایت و مقصود انقلاب تعریف شده را جامع عمل بپوشانیم؛ می بایست با اراده ای جدی در مراکز تصمیم گیرنده و ارائه راهکارها و سیاست های هم راستا در حوزه عادی عملی و انجام فعالیت های علمی پژوهشی پیرامون این موضوع مهم با هدف پاسخگویی به سؤالات ذیل بوده و با نگاهی جدی و عمیق به بررسی و شناخت خلأها و ضعف های موجود و در پی ارائه راهکارهای بسترده و مناسب برای احیای هویت ایرانی و اسلامی، مبانی فرهنگی و دینی در شهرها را رویکرد اجرایی باشیم.

- نوآوری و خلاقیت در معماری و شهرسازی، اسلامی عصر امروز با توجه به اصول معماری.
- شناخت و معرفی مفاهیم، تعاریف و ارزش های معماری و شهرسازی اسلامی
- بررسی تجربه های شهرسازی و معماری در ایران، ایران قبل و بعد از اسلام.
- بررسی نقش فقه اسلامی در معماری و جایگاه ایران در شهرسازی اسلامی.
- تبیین اصول و معیارهای معماری و شهرسازی اسلامی- ایرانی.
- بررسی سبک های معماری اسلامی و ایرانی و دوران تاریخی.
- شناخت جایگاه هنری معماری اسلامی ایرانی.
- بررسی اصول معماری و نقشه راه و چشم انداز معماری اسلامی انقلاب.
- احیای مبانی اسلامی و ایرانی، هویت فرهنگی و دینی با رویکرد معماری اسلامی
- بررسی اصول معماری ایرانی و تاریخ پیدایش آن.
- ارائه راهکارهای تحقق نظریه های معماری و شهرسازی اسلامی ایرانی در شهر.

امیدواریم این تلاش ها و پژوهش ها ما را قادر سازد تا اصول راهبردی و کاربردی معماری و شهر سازی اسلامی را، در فرآیند اجرا و طراحی استنباط و استنتاج نمائیم. و در گام نخست بستر لازم در جهت نظریه پردازی های خلاقانه برای ایجاد هویت اسلامی ایرانی در معماری بحران زده معاصر شهر را فراهم و رسالت جهانی انقلاب اسلامی را در این زمینه محقق سازیم. به همین منظور سعی کردیم؛ با نگارش کتابهای ذیل ضمن گردآوری و تالیف کتب مرتبط با موضوع معماری و شهرسازی اسلامی در جهت پاسخ به سوالات بالا گامی موثر برداریم.

۱. کرشمه معماری اسلامی ایرانی

۲. شهر اسلامی

۳. نگاه کلی به سبک تناسلی معماری و دوران تاریخی ایران قبل و بعد اسلام

۴. کتیبه در معماری اسلامی

۵. عناصر روح بخش و کالبدی در معماری اسلامی ایرانی

۶. خانه در معماری اسلامی ایران

۷. چشم انداز معماری و شهرسازی انقلاب اسلامی و باتکیه بردیدگاه های رهبر انقلاب

در این اثر که شهر اسلامی نام دارد؛ به منظور متحلی ساختن ارزشهای اسلامی در کالبد شهر مسلمانان، شناسایی ارزش هایی که می توانند و باید با تظاهر در جامعه اسلامی هویت دینی و فلسفی آن را نمایش دهند و تضمین کنند؛ ضرورت تام دارد این ارزشها یا مستقیماً برآمده از تعالیم اسلامی هستند یا از فرهنگ آن مکان برآمده اند و به دلیل عدم تقابل و ضدیتشان با تعالیم اسلامی به مرور به عنوان ارزشی در فرهنگ اسلامی شناخته شده اند. در چارچوب این مطالعه به تفکیک شهر اسلامی و تعاریف و مفاهیم آن و به بررسی نقش تمدن اسلامی در تشکیل شهرها، صفات شهر اسلامی و ارزشهای انسانی برپایه اسلام به عنوان محتوای شهر اسلامی پرداختیم.

در این مجموعه به روش مطالعه توصیفی تحلیلی و تحلیل محتوای متون آنچه تاکنون توسط پژوهشگران در این زمینه انتشار یافته؛ در ارتباط با حوزه ی شهر اسلامی، تقسیم بندی نظریه پردازان را به دو گروه موافقان و مخالفان شهر اسلامی انجام دادیم.

سپس، با تدبیر در قرآن کریم، و تفاسیر معتبر و احادیث به بررسی جایگاه فقه اسلامی در شهرسازی پرداخته و کلید واژگان اصلی مربوط به شهر و شهرسازی را استخراج نمودیم. در ادامه به بحث پیرامون شهرهای مسلمان نشین و انواع آنها، اسلام و شهر و اینکه چقدر و چگونه می توانیم از اسلام در مورد شهر بهره گیری کنیم. و جهت اثبات امکان بهره برداری از آیات و احادیث به صورت فنیکی، طراحی شهری با ذکر مثال هایی از انواع شهر اسلامی، اجزای آنها و مدلهایی به عنوان شهر اسلامی پیشنهادی، جهت روشن شدن مباحث مذکور پرداخته شده است.

در بخش دیگر این کتاب، در تلاش سبب پیرامون بارزه های اصلی شهر ایده آل و آرمانی اسلام در کلام الهی بحث کرده تا به معرفی برخی از مهم ترین و اساسی ترین شاخص های شهرسازی اسلامی برسیم؛ بدین منظور، با استفاده از مطالعات کتابخانه ای، دیدگاه های افراد مختلفی از جمله اسلام شناسان، جغرافی دانان، شهرسازان، معماران در سطح جهان و ایران مورد مطالعه قرار می گیرد. سپس با تعریف شاخص و نکات کلیدی و حائز اهمیت پیرامون شاخص سازی برای شهر اسلامی، نقش عقل در استنباط شاخص، راه حل ها و روش های پیش روی انسان مطرح گردیده است.

بعد از همه با استفاده از تکنیک دلفی جهت پالایش مؤلفه ها، معیارها و زیرمعیارهای هر یک از شاخص های شهرسازی اسلامی ایرانی توسط کارشناسان متخصص در این حوزه بهره گرفته شده است. تا به تقسیم بندی شاخصهای شهرسازی اسلامی ایرانی در چهار اصل مسجد محوری، دورن گرایی، محله محوری و طبیعت گرایی انجامد. جهت تدقیق مفهومی و تشریح راهکارهای تحقق بخش هر یک از اصول، در قالب جدول آن را ارائه نمودیم تا با استفاده از آن به طراحی و سنجش شهرها با هویت اسلامی ایرانی پرداخته شود.

البته باید گفت که می توان چهار اصل مطرح شده را به عنوان مهم ترین اصول شهرسازی اسلامی در ایران عنوان نمود. در بخش آخر این اثر نیز به انواع بناها و عناصر الحاقی معماری در شهر اسلامی پرداختیم که شاخص همه آن ها مسجد می باشد.

از تمامی اساتید و پژوهشگرانی که ما را در ایجاد این آثار یاری نموده اند کمال تشکر و قدردانی را داریم. بویژه از سازمان بسیج دانشجویی کشور و مسئول محترم مرکز بسیج دانشجویی ثا، الله (ع) که در ایجاد مرکز تحقیقات معماری اسلامی ایرانی و این اثر ما را یاری نمودند و با حمایت های خود نا همواری ها را در این عرصه برای ما هموار و میسر ساختند.

در پایان تنها به عنوان ادای دین و انجام وظیفه این آثار را به شهدای عرصه جهاد، سازندگی و خدمت رسانی به ملت ایران تقدیم می نمایم، آزاد مردانی که نیک می اندیشیدند و عقل و منطق را پیشه خود نموده و - ز رضا الهی و پیشرفت و سعادت جامعه، هدفی نداشتند.

من الله توفیق...

نیما نیازمند